

Seat No. : _____

N15-109

November-2014

B.Sc., Sem.-V

303 : Physics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) ચિહ્નો પાઠ્યક્રમ અનુસાર દર્શાવેલ છે.

(2) જમણીબાજુના અંક ગુણ દર્શાવે છે.

1. (A) હિસ્ટેરીસીસની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

7

અથવા

ગેજ પરિવર્તન માટેના સમીકરણો તારવો.

(B) પોઈન્ટીંગનો પ્રમેય સાબિત કરો.

7

અથવા

અવાહક માધ્યમમાં ગતિ કરતા સમતલ વિદ્યુત ચુંબકીય તરંગ માટે દર્શાવો કે શક્તિપ્રવાહનું સમય-સરેરાશ તરંગ પ્રસરણની દિશામાં હોય છે અને તે તરંગના કળાવેગ અને સરેરાશ શક્તિઘનતાના ગુણાકાર જેટલો હોય છે.

2. (A) વિલંબિત સ્થિતિમાનોના કિસ્સામાં $\phi(\vec{r}, t)$ અને $\vec{A}(\vec{r}, t)$ પદો તારવો.

7

અથવા

લીનાર્ડ-વિયર્ટ સ્થિતિમાનો માટેના સમીકરણો તારવો.

(B) પ્રવેગિત વિદ્યુતભારના ક્ષેત્રો માટે લાર્મરનું સૂત્ર તારવો.

7

અથવા

દોલિત દ્વિ-ધ્રુવી વિકિરણ સમજાવો. દ્વિ-ધ્રુવી ચાકમાત્રા માટેનું સૂત્ર તારવો.

3. (A) α -ક્ષયનો સિદ્ધાંત સમજાવવામાં પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત-વિરોધાભાસની ચર્ચા કરો. તરંગ યંત્રશાસ્ત્રના ઉપયોગથી ગેમોએ તે વિરોધાભાસનું નિવારણ કેવી રીતે કર્યું તે સમજાવો.

7

અથવા

(i) ગુરુઅવધી α -કણો સમજાવો.

3

(ii) $Q_{\alpha} = \frac{A}{A-4} K_{\alpha}$ સૂત્ર તારવો.

4

(B) β -ક્ષય અંગેનો ફર્મીનો સિદ્ધાંત ચર્ચો અને $\rho_1 = \frac{1}{2\pi^2\hbar^3} \frac{pE}{C^2}$ સૂત્ર તારવો. 7

અથવા

ન્યૂટ્રીનોની પરખ માટેના કોવાન અને રઈન્સના પ્રયોગનું વર્ણન કરો.

4. (A) γ -સંક્રાંતિમાં બહુધ્રુવીયતાની વિગતે ચર્ચા કરો. 7

અથવા

આંતરિક રૂપાંતરણ વિગતવાર સમજાવો.

(B) નાભિકીય બંધન ઊર્જા સમજાવો. (B/A) વિરુદ્ધ A નો વક્ર દોરી તેના તારણો જણાવો. 7

અથવા

ન્યુક્લિયસ માટે વાઈઝેકરનું બંધન-શક્તિ માટેનું અર્ધ-આનુભાવિક સૂત્ર લખો અને કદ શક્તિ પદ B_v , સપાટી શક્તિ પદ B_s તથા કુલંબ શક્તિ પદ B_c ની ચર્ચા કરો.

5. નીચેના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 14

- (i) રીટેન્ટીવીટી એટલે શું ?
- (ii) કોઈપણ બે ફેરોમેગ્નેટીક પદાર્થોના નામ લખો.
- (iii) કુલંબ ગેજ શરત લખો.
- (iv) ત્વાચિક ઉંડાઈ માટેનું સૂત્ર લખો.
- (v) લીનાર્ડ-વિયર્ટ સ્થિતિમાનો શાના પર આધારિત છે ?
- (vi) દોલિત દ્વિ-ધ્રુવી માટે હટ્ઝર્ગના સમીકરણો લખો.
- (vii) રેડિએશન રેજીસ્ટ્રન્સ એટલે શું ?
- (viii) આલ્ફા કણો શું છે ?
- (ix) β -ક્ષય એ નબળી આંતરક્રિયા કેમ કહેવાય છે ?
- (x) પરખ કરવામાં ન્યુટ્રિનો કેમ સૌથી વધુ મુશ્કેલ કણ છે ?
- (xi) સમીકરણ પૂર્ણ કરો : $^{37}_{17}\text{Cl} \rightarrow ^{37}_{18}\text{A} + \text{_____} + \text{_____}$
- (xii) γ -કિરણ માટે પસંદગીના નિયમો લખો.
- (xiii) સમદળીય વર્ગ એટલે શું ?
- (xiv) ગુણોત્તર Z^2/A ને વિખંડન પ્રાયલ શા માટે કહે છે ?

_____

Seat No. : _____

N15-109

November-2014

B.Sc., Sem.-V

303 : Physics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) Notational are as usual per syllabus.
(2) Figures on R.H.S. indicate marks.

1. (A) Discuss in detail the hysteresis. 7

OR

Derive the equations for gauge transformation.

- (B) Prove the Poynting's theorem. 7

OR

For the electromagnetic wave travelling in non-conducting media show that, time averaged energy flow is in the direction of a propagation of the wave and equals to the multiplication of the phase velocity with the average energy density.

2. (A) Derive expressions for $\phi(\vec{r}, t)$ and $\vec{A}(\vec{r}, t)$ in the case of retarded potentials. 7

OR

Derive the equations for Lienard-Wiechert potentials.

- (B) Derive Larmor formula for the fields of an accelerated charge. 7

OR

Explain the radiation from an oscillating dipole. Derive formula for dipole moment.

3. (A) Discuss the classical paradox of α -decay principle. Explain how the paradox was resolved by Gamow with the help of wave mechanics ? 7

OR

- (i) Explain long range α -particles. 3

- (ii) Derive formula $Q_\alpha = \frac{A}{A-4} K_\alpha$. 4

N15-109

3

P.T.O.

- (B) Discuss the Fermi's theory of β – decay and derive the formula $\rho_1 = \frac{1}{2\pi^2\hbar^3} \frac{pE}{C^2}$. 7

OR

Describe Cowan and Reines experiment for the detection of neutrino.

4. (A) Discuss in detail the multipolarity in γ -Transition. 7

OR

Explain in detail the internal conversion.

- (B) Explain binding energy of nucleus. Draw the plot of (B/A) against A and state the conclusions. 7

OR

Write Weizsacher's mass semi-empirical formula for binding energy of nucleus and obtain volume energy term B_v , surface energy term B_s and Coulomb energy term B_c .

5. Answer the following in brief : 14

- (i) What is retentivity ?
- (ii) Write names of any two ferromagnetic substances.
- (iii) State Coulomb gauge condition.
- (iv) Write formula for skin depth.
- (v) On which factor Lienard-Wiechert potentials depend on ?
- (vi) Write down Hertz's relations for the oscillating dipole.
- (vii) What do you mean by radiation resistance ?
- (viii) What is alpha particle ?
- (ix) Why Beta decay is called the weak interaction ?
- (x) Why the neutrino is the most difficult particle to detect ?
- (xi) Complete the equation : ${}^{37}_{17}\text{Cl} \rightarrow {}^{37}_{18}\text{A} + \text{_____} + \text{_____}$.
- (xii) Write selection rules for γ -ray emission.
- (xiii) What do you mean by isobaric family ?
- (xiv) Why the ratio Z^2/A is called fission parameter ?